

31 KOWO

1888 M.

LIEUWISZKASIS

No. 9.

BALSAS.

Lietuwiszkas Balsas iszeina 3syk ant mėnesio.

Kasztuoja ant metu 2 dorėlu, o Auropoje 3 dorėlai. Atskiras numeris 5 c.

Už colį angarsinimu ant metu 10 dorėlu. o wieną sykį garsinant 20 centu už kožną eifutę.

Rėdytojas JONAS SZLUPAS, SHENANDOAH Pa.

PIGIAUSIA WIETA PERKANT naminius daigtus, Siuwimo **MASZINAS** WARGONTS, PIANO IR GRABUS pas **WILLIAMS & BROS,** 13 Main Street, Shenandoah Pa.

L. REFOWICH'JUS

Gražiausia, kas ant szwieto matyta!

Eikite pas manę pirkti surdotu, kuriuos padarė mano brolis Freelande geriaus kaip ant mēros; Szenandorio krauczius nepadarys taip gražiai! Surdotu turiu i 10000 ir parduodu juos \$ 7 pigiaus kaip kituose kromuose Szenandorio. Kelines wisokiu gatunku ir spalwu, turin ju i 500, o tiek pat ir skrybelu. Ateikite, paziurekite, nēks pigia's Szenandoryje neparduos!

10 S. Main St. SHENANDOAH PA.

A. OWENS,

18 ir 20 S. Main St. SHENANDOAH PA.

Krautuwė miltu, mēsos, szieno, taip-gi ir kitokiu daigtu tinkancziu prie namu ir stalo. Taip-gi didelė wirtynė pigiu materiju dēl drapanu. Teisinga woga ir pigiausia wieta dēl lietuwininku. Eikit ir persikanokite! A. OWENS.

Dabar stowi zieminēs drapanos ant iszpardawimo! Jei norite uzczėdyti piningus ir nusipirkti geras wirszutines drapanas dēl wyru ir waiku (overcoat no \$ 2.50 iki \$ 25), ateikite i kromą

Wolfo Levine

31 North MAIN St. Shenandoah Pa.

DUONOS IR WISOKIU PYRAGU (PIES, CAKES IR PRETZELS)

o taip-gi ir wisokiu „candies”

galima gauti labai pigiai pas manę, ateikite!

R. Winter,

No 25 S. Main St. SHENANDOAA.

CHAS. DIETZ

parduoda CZEBATUS IR CZEWERYKUS dēl moteriu, wyru ir waiku, SKRYBELES ir KEPURES, už pigią prekę! geriausieje pardawiniai!

25 S. MAIN ST. SHENANDOAH PA.

ISZ DRAUGIJINĖS UKĖS.

(Tąsa.) *Isz kur atsirado pirmutinis kapitolas.* Ikišio mėš kalbėjome apie tai, kokiū būdu pasidaugina kapitolas, bet dėlto kad jis daugintosi reikia, kad pabirkantas pradėtų darbą ir tolaus dirbtu, o dėl pradžios reikia kapitolo, nės reikia turėti namus, irankius ir tt. Isz kur-gi ėmėsi tas pirmutinis kapitolas? Apie szitai nekurie kalbėjo o dar ir dabar kalba taip: „wieni žmonės, ėsa, geri gaspadoriai, ką uždriba nemėto, bet renka ir tokiu būdu per ilgą laiką susideda gana daug“ ir tt. Wienok jau dabar mėš žinome, kad szitokiame moksle nėra jokios teisybės ir kad tai ne mokslas, o tik pasakos: wienas saw žmogus dirbdamas susiriuks ne kas-žin kokius turtus, o kad uždėti pabirką, reikia nemažo turto. Turi buti, kapitolas kaip nors kitaip atsiranda; teisybę mums gali parodyti tiktai istorija. Czia asz trumpai papasakosiu szitą isz istorijos Anglijos; isz tu grupn žiniu bus galima maž - daug suprasti, kokiū būdu atsiranda pirmutinis kapitolas.

Anglijoje baudžiawos buvo isznaikintos net keturioliktame szimtmetyje, t. y. jau penki szimtai metu atgal; 15 amė amžiuje daugumas Anglijos gywentojų buwo luosi žmonės ukininkai, kurie turėjo lauko; buwo tada jau ir didelė dvaru, kuriuos apdirbdawo tai sandininkai, tai tie patys ukininkai; bet ir sandininkai buwo kaip ir ukininkai, nės gaudawo no dvaro namelus ir 40 akru žiamės (akras tu bewiek wis tiek ką margas]. Gale 15-to amžiaus ir pradzioje 16-to pradėjo daryti daug gelumbiu isz awiu wilnu; dėl to prireikė daug wilnu, kurios labai pabrango. Tada Anglijos didžiunai, norėdami daug užpelnyti, pradėjo atiminėti laukus no žmoniū; nuwarę no lauko žmonė jie isz lauko padarė ganyklas. Nors Anglijos nkininkai buwo tada luosi, bet waldžia prigulėjo didžiunams, to dėlei nebuwo kam už juos užtarti. Daugelis žmoniū liko be pastogės ir duonos kąsnio ir ten, kur jie pirma gyweno ir pasigamindawo maistą, ganėsi ir maitinosi pulkai awiu. Didžiunai taip žwėriszka elgesi, kad ant galo waldžia turėjo insikiszti: no 1489 m. mėš randame instatymus, kurie nori duoti pagelbą žmonėms; nekurie isz tu instatymu draudžia griauti namus ir liepia palikti prie namu dar 20 akru žiamės. Bet tie instatymai ir liko tik instatymais, ju nėkas nepildė per pusantro szimto metu. Wėlans instatymai jau nuolaidesui; 17-ame amžiuje jie reikalauja, kad prie kiekwienu butelo butu palikta nors 4 akrai, paskiaus nors wienas ar du akru; taip antai prie Jokubo I 1627 m. wienas didžiunas buwo apkaltintas už tai, ką pastatė darbininkams buteli be keturiu akru žiamės.

16-ame amžiuje daugumas Anglijos gywentojų atmetė katalikystę ir priėmė naują tikėjimą, kuri pripažino ir wyriausybę; katalikus tada pradėjo persekioti ir daug katalikiszku klostoriū, bažnydziū ir parapijų isznaikino. Klostoriai-gi turėjo daug žiamės, ant kurios gyweno nemaža žmoniū. Kada wyriausybė isznaikino klostorius, o žiamę atėmusi isz dalino didžiunams, szitie tuojau iszwaikė ten gywenusius žmones ir laukus pawertė i ganyklas; žmonėms gi už žiamę nėko nedawė.

Dar 17-ame amžiuje Anglijoje buwo gana daug ukininku; taip antai prie karalienės Elzbiėtos trecia dalis wisos žiamės prigulėjo ukininkams; 18-ame-gi amžiuje jau nėko to nebuwo. Pirmą tiktai didžiunai atiminėjo no žmoniū žiamę, waldžia-gi dar užstodawo už žmones; 18-ame amžiuje jau ir waldžia prisideda prie didžiunu. No Wilaus III prasideda wieszpatawimas wisokiu sukociū, žiamwaldonu ir didžpingiu; prasideda wogimas walstijos turtu, kuriuos, waldžia atiduoda arba parduoda už menkus piningus sawo numylėtiniams, dar arszesnis užgrėbimas žmoniū žiamės ir

bažnytiniiu turtu. Tokiu tai būdu pasidarė isz Anglijos ukė; ten wisa žiamė dabar prigulė antai, 18-ame amžiuje waldžia isz dawė instatymu, niu žiamė turi buti prirėžta prie dvaru. Geras niu žiamė paliko mums ludyjimus apie iszuykimą; niu, wienas toks wyras, Thomas Wright, kalba: „Itat 16-ame 24 ukės, isz kuriū kiekwienu turi no 50 iki 150 akru, ar liejo i 3 dvarus; kitoje wietoje dideli plotai žiamės pawersti i ganyklas ir wietoje pusantro tukstancziū akru ką tik 50 liko ariamos žiamės; wietą szimto namu užėmė aszmonai ar deszimtas; žiamę, kurią waldė 20 - 30 samdytoju ir daugybė ukininku, suėmė i sawo rankas 4 ar 5 augintojai gyweli, o tie žmonės wisi iszmesti su sawo szeimynomis isz sawo gėrybiū“ ir tt. Žinoma, tada labai pasidaugino žmoniū maitinancziūsi sawo darbu, per tai uždarbys susimažino ir jau 1765 - 80 m. uždarbio buwo negana, ale parapijos turėjo mokėti ant užlaikymo neturtėlu. Ant galo paskutinis iszwaikymas, kada galutinai wisą žiamę atėmė no žmoniū, tai taip wadinamas „nuwalyumas dvaru lauko“. Kaip paweizdą apsakysiu apie „nuwalyumą dvaru“ growienės Sztherland; jos dvarai užima labai daug žiamės Szkotijoje; pradzioje szio szimtmecziū ten, kur dabar jos laukai, gyweno tik 15 tukstancziū žmoniū, nės daugelis jau seniaus buwo nuwalyta. Bet szitai growienė užsimaunė wisus laukus pawersti i ganyklas, o žmones iszwaikyti, nors seniaus buwo ju laukas. No 1814 iki 1829 m. waikė tuos žmones, žinoma, prireikė pagelbos kareiwii; wisus kaimus iszgriewė ir iszdeginu, isz lauku padarė ganyklas. Žmonės prieszjos, nenorėjo atsitraukt, nės negalėjo suprasti, kaip gali ju gerą atimti no ju, bet noroms - nenoroms turėjo iszokelti; wiena senukė sudegė sawo bakuželėje, isz kurios ji nenorėjo iszeiti. Tokiu būdu ta growienė užgrėbė 794 tukstanczius akru; tiems žmonėms ji pardawo apie 600 akru ant mariu krauto. Growienė wisus tuos laukus padalino i 7 dvarus; kiekwiename dware laukė tik po wieną berną; 1825 m. wietoje 15.000 žmoniū ten gyweno ir ganėsi 131.000 awiu. Isz wartytieje užsiėmė žweja; bet greitai didžiunai suuodė szitai ir pamsandė prekikams; tie žmonės wėl buwo isz wartyti. Taip darė Anglijoje didžiunai, kurie atėmė no žmoniū laukus augino ant ju gires arba gywulus.

Giloje senowėje, kaip sakiau, wieni žmones buwo ponais, kiti wergais; szite wiską pagamindawo, ko tik reikė dawo ponams; už tatai tada pabirku nebuwo; bewiek tas pats buwo ir laike baudžiawu. Bet Anglijoje labai anksti isznyko baudžiawos, mėstu-gi gywentojai dar anksziunai atsiluosawo. Wis-gi tada nebuwo dar didelės iszdarbystės, ale tik amatinkystė; amatninkai, kurie darydawo wienokius daigtus, wisada padarydawo tarp sawės drangysti; kiekwienu amatninkas labai prigulėjo no draugystės; jis galejo daryti tik tokius daigtus, kokius jam daleidžia daryti draugystė, jis negalėjo laikyti daug mokintiniū, darbininku ir tt. Tada prekystės bewiek nebuwo; prekiaudawo dūniausiai tik su gywentojais to paties mēsto; už tatai nerėkėdawo dang iszdirbiniū. Bet szitai 1492 m. atrado Ameriką; neužilgo atrado mariomis kelą i Indiją. Isz tu žiamiu pradėjo gabenti i Europą naujus, nematytus daigtus; Amerikoje rado daug aukso ir sidabro; i tas szalis reikėjo daugias Europos iszdirbiniū. Tokiu būdu prekystė pasididino, iszdirbiniu prireikė daugians; amatninkai, klausydami, senuju instatymu, negalėjo ganėdinti naujiems reikalaujams. Už tatai isz pradziū nekurie žmonės užwesdawo dirbtuwas už mēsto, kad iszsigelbėti no tu instatymu; ilgai niu-gi ir mēstuose tie instatymai isznyko. Kad iszdirbti daug daigtu, reikia dang darbininku; ypacz daug ju reikėjo tada, nės dar nebuwo maszinu ir daigtus darydawo darbininkai sawo rankomis; tada dar buwo rankdarbystė. Lygiai

tame pacziamė laikė prasidėjo užgrėbimai žmonių žiamės; žmogus, turėdamas turto, neiegtu samlytiesi pas kitą ir lietį prakaitą; netekę-gi žiamės žmonės luosi kaip „paukštėlai“ turejo kur nors jieszkoti maisto, jie jieszkėjo darbo, o wėl rankdarbystė jieszkėjo ju. Bet ir ezia newisi galėjo gauti darbą, nē; per daug ju buwo. Už tatau mēs randame daugybę instatymu, persekiojanciu walkatas ir ubagus. Isz pradziu atemė no žmonių wisą ir nepasirupino nei darbo duoti, o paskui persekiojo juos kaip tokius, kurie neuori dirbti ir walkiojusi! Tokie instatymai prasideda no Heinrichio VII; wienas instatymas iszduotas prie Heinrichio VIII 1530 m. kalba: „pasenę, ubagai, negalintieji dirbti, gali praszyti pagelbos; bet pancziai ir kalinys walkatomis, kurie turi drūtas rankas; juos reikia priszti prie wežimu ir tolei plakti, iki nebėgs isz kūno kraujas; paskui jie turi prisiekti, kad gryžs i sawo gimtinę ir užsiims darbu. Kuris bus suimtas antrą syki, tas bus plaktas wē. ir pusė jo ausies bus atpjauta; suimtas kaipo walkata treczią syki turi buti myriop nužudytas kaipo nusidėjėlis ir prieszias draugijos“. Tokie pat instatymai buwo ir kitose szalyse; taip antai Prancuzijoje 1777 m. iszduotas toks instatymas: „kiekwienas suaugęs vyras no 16 metu iki 60 turi buti iszsiustas in „katorgą“, jei jis neturi nei darbo nei maisto“.

Žodziu kalbant pirmutinis kapitolas taip atsirandawiena tauta užkariauna kitą, užgrėbia turtus, dažnai žmones padaro wergais ir paskui naudojasi isz ju darbo; arba ir isz tos paczios tautos wieni kaip nors užgrėbia kitu turtus ir juos pawergia ir tt.; kada jau yra tokie turtingi ir neturtėnai tada gawus ir apsukrus žmogus gali ir už paskolintus piningus pasisamdyti darbininkus, o paskui dykai gaudamas no ju uždarbi pridobsta. Isz tu atsitikimu, kuriuos asz ezia trumpai papasakojau, galima szitai sziek-tiek suprasti.

Kas skaitėte ruszтели, atspaudintą 'L. Balse', Kuningija ir Lietuwa, tas gali maž daug numanyti, kad, kaip Anglijoje, taip pat bewiek buwo ir kitose szalyse. Dažnai waldžia dawanaja daug žiamėr kokiam žmogni už kokius nors jo nuopėlius, kuriuos jis padarė dėl tėwynės; szitai dar puse bėdos; bet tą žiamę paskui walde ir jo wakai ir waku wakai, kad ir suwis nėko gero nedaro, dažnai wėl ponai patys užgrėbia no žmonių Pirmiaus nei kaip gyweno koks ten Garlauckas ar kitas ponelis, ant tu wietu buwo ukininkai ir waldė žiamę; Garlauckas, gawęs dvarus, tuomi ne užsiganėdin; newienas žmogus dar ir dabar gali papasakoti, kaip jis perkeldawo kaimus isz wienos wietos i kitą arba suwis iszwaikindawo, kad ant ju wietos padaryti dvarą. Lietuwoje taip pat daug žiamės prigulėjo klostoriams ir bažuyecioms; klostoriai wisada ir wisur maitydawo daug žmonių ir duodawo pagelbą; Anglijoje jie butina turėdawo atiduoti treczią dali sawo pelno ant pawargėlu. Bet szitai Lietuwa pateko i swetimas rankas, klostorius iszwaikino, žiamę ir turtus atemė no ju, iszdalino kas-žin kokiems atėjunams; negalia to, daug ir sziaip žiamės ir turtu atidawė tiems atėjunams, no kuriu Lietuwa jokio gero neturi, tik daugiaus blogo.

Ant galo apie tai, kaip susirenka ir daugiasi kapitolas, pridursiu dar szitai. Gali rastiesi ir randasi žmonės, kurie p rmuoziausiai patys dirbdami susirenka sziek tiek turto; paskui ar tik už sawo piningus ar dar pasiskolinę insaitaiso pabrika. Tegul žmogus ant wisko, kas reikalinga dėl iszdarbystės, t. y. ant namu, maszinu medegos ir tt. padės wisą sawo turtą, 10 tukstancziu rublu; tegul tas žmogus ganna ant metu tukstanti rublu pelno; dabar jau žinome, kad tą pelną uždriba jam dykai darbininkai; jei tą tuk-

stanti rublu jis pragyweną per metus, tai per 10 metu jis pragywenš 10 tukstancziu, t. y. wisą sawo turtą, nēs jis turėjo 10 tukstancziu; tada pabrikaš bus jam dykai uždirtas rankomis darbininku. Wienok dažniausiai taip esti, kad pabrikantas nepragyweną wisą sawo pelno; dali jis wél leidžia ant iszdarbystės, taigi už dykai gautus piningus jis samdo darbininkus, kurie jam wél duoda neapmokėtą pelną; tada jis jau greicziaus nei per 10 metu surinks sawo pirmutini kapitoła ir waldys pabrika uždirtu swetimomis neapmokėtomis rankomis. Tokiu budu wienu turtai baisiai augu, kiti-gi wis kenczia badą ir szalti, nors ir nuolat dirba, kiti wél nei darbo negali gauti. Taip antai Anglijoje wisi iszdirbiniai abėlnai parėjo:

1840 m. i 514 milijonu; darbininkams teko treczia dalis, 1868 m. i 820 milj., darbininkams teko tik 30 procentu. 1878 m. i 1200 milj., darbininkams teko tik ketwirta dalis. Mokintas žmogus Mullhal sako, kad Anglijos turtai pasilidino no 1815 m keturissyk, o per 50 metu, t. y. laike wieszpatawimo Wiktorijos, dusyk.

Ant wieno anglo isz wisu Anghjos turto pripuolė 1860 m. 450 rublu, 1873 m. 1270 rbl., 1883 m. 2490 rbl. Tuomi tarpu 1855 m. Anglijoje buwo ubagu 851 tukstantis su wirszumi, 1856 m. 877 tuk., 1864 m. 1 milj. 79 tukst.! 1866 m. buwo kryzis ir ubagu pasidaugino ant ketwirtos dalies to, kiek buwo. O kiek sziaip neturtėlu, kurie dar neubagauja! Jeigu taip baisiai didinasi turtai ir sykiu tiek daug neturtėlu, tai turi buti ir be galo turtingu. Paweizdan 1815 - 25 m. Anglijoje taro turtu, kurie no tėwu perėjo waiikams, nepasitaikė nei wieno, kuris isznesztu daugians nei milijoną rublu; 1825 - 55 m. tokiu turtu buwo jau asztuonetas. Garsus anglas Gladstone 1843 m., iszrodydamas palatoje deputotu baisu pasidauginimą turtu, pasakė: „bet jeigu mēs pažiurėsime ant tu, kurie daro tuos turtus, ant darbininku, tai pamatysime, kad ludniausias dalykas draugininiam padėjime ir usu szalies tai tas, kad sykiu su pasidauginimu turtu augsztesniu luomu ir su pasididinimu kapitoła eina pasimažinimas daigtu, kuriuos suwartoja darbininkai, ir pasidauginimas kancziu ir neturtystės darbininku“. 1863 m. Gladstones kalbėjo: „no 1842 - 52 m. uždarbys szalies, už kuri moka mōkestis, užaugo ant 6 procentu; no 1853 - 61 tas uždarbys užaugo ant penktos dalies (20 proc.); tai netikėtas pasidauginimas turtu, bet jis tenka tik turtingiems“. Toliaus jis kalbėjo apie daugeli žmonių, kurie bewiek ką ubagai; „isz deszimties žmonių gyvenimas dewyniu tai tik kowa už buwi“, pasakė jis ant galo. Bewiek tą pati kalba ir propesorius Fawcett: „turtingas, sako jis, greitai lobsta, o tuomi pacziu laiku nematyti jokio pasgerinimo darbininku padėjimo“. T. b.

MEKSIKA.

Weikiai po to, kaip Kolumbus atrado Ameriką, 1519 m. Fernando Cortes, su 11 mažu laiwu, turėdamas tik 663 vyrus, isz Kubos užsimanė apnikti Meksiką, ir jis iszlipo ant kraszto pas Verą Cruz. Dar tuomet ugniniai giunklai nebuwo wisatinėje wartonėje, ir tik 13 jo wyu turėjo muszkietas, kiti-gi buwo apsiginklawę kilpinėmis, kardais ir jėtymis; Cortes taip gi turėjo 10 mažu armetėlu ir 16 arklų, — pirmieji arklai, matyti toje žiamėje.

Cortes ingyjo Tlaskaloje, republikėje, kuri arzalawosi su Meksika, 6000 kareiwu, ir su tais traukė priesz Meksikos mēstą; czion juos meliai priėmė karalus Montezuma; bet weikiai po tam Cortes pasalai suėmė karalu jo palociuje ir nuwilkęs ji in sawo stowenę laikė kalėjime daugiaus kaip

pusmeti. Kraugėrystėmis szpanu inarzinti, meksikonai sukilo, ir iszwyjo szpanus isz sawo męsto, tik Montezuma guzeistas weikiai mirė. Cortes sugryzo i Tlaskalą ir czion gawęs pagelbę, łaimėjo muszi pas Otumbą ir apgulė Meksikos mestą, kur dabar wieszpatawo neptyš Montezumos Guatimozin; po 3 mėnesiu męstas łkosi inimtu, Guatimozin baisiai korotas ir ant galo nužudytas; tokiu budu didi Meksikos karalystė buwo iszgrianta. Dabar pasižiurėkiamė, Koks buwo tos karalystės sudawadyjimas.

Meksikos monarka gyweno puikėje, nesziujo aukso karuną, pagražintą brangakmeniais; jam gelbėjo jo darbuose prieszalinė duma; didžiunai apturėjo žiamės no jo su priewartą kareiwiskos tarnystės. Nors karalus turėjo klausyti instatymu walstijos, wienok jis pats turėjo instatymdawę galybę. Sudžios wienok no jo neprigulėjo, ir jis neturėjo tiesos juos atstatyti. Instatymai buwo suraszyti tam tikru rasztu; tu instatymu nei szpanai nepanaikino. Ženybos ten buwo laikomos už swarbu draugijiszką apsižadėjimą, perskyrą buwogana sunku gauti. Wergytė buwo pripažinta dėl suiminiu wainoje, skolininku ir piktadėju, bet nėks Meksikoje negulėjo gimtu wergu. Czion nebuwo kastiszko skirtumo tarp luomu. Wyriausybes isakymai ir wisuomenės dalykai buwo siuntinėjami per kurjerus, greitunus, kurie ant dienos keladawo i 200 angliszku myln. Kareiwyste užsiiminėjo tiktai diduomenė; kareiwius ai garnizonuose ar lauke, tarnysteje, iszlaikė pagalwėmis ant produktu ar iszdribinu. Wauskas dalinosi ant korpusu po 10000, o tie wėl i pułkus po 400 žmoniu. Karunos ir paparoznai buwo wartonėje; waiskas turėjo sawo muziką, o taip-gi szpitoles, daktarus ir kirurgus.

Tikėjimo dalykuose randame iszkilmingus imonius. Žmonės laikėsi pasaku apie daug diewu, o 'augstesnės' klasos garbino wisagali nematomą ikurėją. Tarp žmoniū diewu inėme pirmą wietą diewas karės, gimėsis isz mergos ir paslaptinai pradėtas. Kuningai waiikus krikstyjo deū nuprausimo ju nuodėmiu, ir mokino, kad yra užmokesnis ir koronė kitame gywenime — rojuje dėl geruju, o tamsybėse pragaro dėl kaltuju. Wyresmejie kuningai beweiklygią itekmę turėjo kaip kad monarka. Ženybos buwo pawelytos kuningams. Jie turejo zokoninkiszkas irėdnes. Zokoninkai meldėsi 3syk ant dienos ir 1syk nakties metu. Buwo wartonėje apsimazgojimai, badėjimai, plakimasi ar badymasi su spiglas aloės. Jie spyrė žmčnes spawėdotiesi, reikatawo no ju pakutu, dawė iszriszimus nuodėmiu; kuningai tokią galybę turėjo, kad ju absolucija už draugijiszkas nuozengas buwo iszsiteisinimu akyse instatymu. Žmonės, pagal juos, mat ne isz sawo walės prasikalsta, bet perplanėtu itekmę. Kuningai draugiję laikė sawo rankose ituomi, kad jie buwo drauge ir mokintojais wisuomenės. Jie raszė ant bowelnos, kailu ar ant popėros isz aloės. Po užėmimui žiamės per szpanus, pirmas arkiwvskupas Meksikos tokiu rankaszcziu, sako, sudeginęs neiszpasakomas kruwas, taip pat kaip kardinolas Ximenes kad sudegino kruwas arabiszku rankaszcziu Granadoje.

Metai meksikonu dalinosi ant 18 mėnesiu, mėnesis ant 20 dienu, ir pribuszawu dienu buwo 5. Mėnesyje buwo 4 nedėlės, nedėleje 5 dienos; penktoji diena nebuwo pawesta tikėjimo mėriui, bet prekystei. Kad trukstanczia 6 adynas ant metu papildyti, jie kožną 52 metą insprausdawo in kalendoriu 12½ dienu. Kuningai dėl bažnytiniu reikalu turėjo padalinę laikę pagal mėnesi. Diena turėjo 16 adynu, pradžia jos saulei tekant. Dėl walandu sužinojimo jie turėjo saulinius dziegorius, o taip-gi prietaisus dėl sužinojimo saulėgražios ir szlyginimo dienos su naktimi. Jie žinojo, kad žiamė yra apskriti ir kad ekliptika yra prakypi. Gala

22 metu buwo szwencziamas didelais tikėjimiszkais imoniais: wisos ugnys buwo užgesinamos, o naujos sukuriamos trinant medžgalus wienas i kitą.

Meksikonu žiamdarbystė augszcziaus stowėjo ne kaip Europoje; puikus žwėrinčiai ir botaniszki daržai buwo Huaxtepek'e, Chapultepek'e, Istapalapane ir Tezkukoje. Mekaniszkuose darbuose jie buwo mitrus, mokėjo galęstę brangakmenius ir tirdė nanges. Isz aloės jie darydawo adatas ir segates, siulus, wirwes, popėrą, walgi ir nugirdanczius gūrimus. Jie dirbo isz žiamės sudynus, lukierawo medį, su koszenille raudonai darydawo gijas. Jie guwai audė plonus audeklus ir puikius atlikdawo darbus isz plunksnu sawo žiamės paukscziu. Metalurgijoje jie nepažino geležies, kurios wietoje wartojo bronzą. Jie mokejo pawežti milžiniszkas skelawdes akmens; ju didysis kalendoriszkas akmuo isz porfyro swėrė daugiaus kaip 50 tonnu, o atgabentas buwo daug myln. Jie kupeziawo ne kromnose, bet ant rinkos, kas penktą dieną. Piningu wietą pas juos atstowėdawo aukso dulkės, bryzai skardo ir maiszai kukos. Nors daugpatystė buwo pawelyta, bet tik turtiniegieje isz jos naudojosi. Moteris nedirbo už namu, o tik werpė, adė, užsiēmė plunksnu iszdribiniais ir muzika. Mazgotiesi buwo priimta po walgio ir priesz walgi; kwepalai buwo prie parėdalo wartojami. Meksikonai Europai dawė tabaką, taboką, turkiszkas wisztas, szokoludą, koszenillę.

'Augstesnės' luomos Meksikoje gyweno pertekluje. Turėjo nugirdanczius geras, mėgė jaunimus su szokiais ir muzika. Meksikonai turejo teatriszkas ir pantomymiszkas parodas. Tezkukoje lawo duma muzikos, kuri perkabnėjo ir weikalus pilozopijos, astronomijos ir istorijos. Karalus palocius buwo daildariszko darbo; sako, kad 200000 žmoniū žmouia ji statę; jo barem'ą puoszė dailausios tapėtos plunksnines iszdarbystos; jo soduose buwo fontanus, kaskados, mandynes, statuwos, alabastrai, cėdru gojai, girės ir laukai gelu, kwietku. Tolokai wienoje męsto dalyje buwo diewnamis, su dangumi isz nutekinto juodo marmuro, iszsolintus žwagždiuū aukso, lyginai kaip kad ant dangaus yra. Jis buwo paszwęstas wisagalui nematomamjan diewui. Czion krawinn auku nebuwo, o tik aukos isz saizdiu kwepancziu gelu. Žnoma, kad tos 'augstesnės' klasos draugijos, kurios gyresi sawo nemeruotais turtais, taszkė lobius ne sawo rankomis uždirbtus, o tik iszplėsztus isz ranku wargdienio, kuris nors turtus twerė, wienok wargu wargelus wargo, tikėdamas, jog aname gywenime — kaip ji mokino kuningai, tie taruoi waldonu ir didžturcziu — gaus atlyginimą už wargus, prispaudimus ir skriaudas, iszkęstus ant žiamės.

Taip tai meksikonai laikuose atidėngimo Amerikos mokėjo dailę namstatystos, skoptystos, kalnakasytos ir apdirbimo brangiū naugin; jie iszdribo žiamę, dengėsi aptaisais, turėjo sistėną waldžios ir ciwyliszkus bei tikėjimiszkus instatymus.

Ir ką padare katalikiszki szpanai ap istoję ant Amerikos žiamės? Jie elgėsi su cziongywiaiais, lyg kad tie nebutu žmonėmis. Tuojau žiames ir turtus no ju atiminėjo pasiremdami ant sawo apasztaliszkos galybes. Po tam glemė ju asabas po priedanga, kad pagonyš yra duoti priedan. Wisur jie tik ardė ir rubawojo, neskirdami nei amžiaus neįlyties. Kas nemirė no botagu ant saulės deginanczio karščio, tas mirė tamsynėse kalnakasyklu. Isz pagrebtu pawandeniniu riewu, kur raudonasis flamingo žuwauja apiesuszriais; isz drugingų pelkiniu tankumynu, ir isz tylos neiszbrendamu giru; isz paslėptiniu kalnuose ir isz nematomu urwu; no amžinu sniegu augsztakalniu, kur nėra

kito prieregėtojo, kaip tik wisaregė saulė, isz wisur kėlėsi danguosna szauksmas žmoniū gėlos ir wargol! Milijonai ant milijonu, pilningos weislės ir tautos likosi isznaikintos be pasigailėjimo. Wyskupas Chiapos sako, kad jo gadynėje iszžudyta daugiaus kaip 15 milijonu žmoniū. Nelaimingus indijonus padalino, kaip gywulus, i būrius isz tiek ar tiek szimtu galwn, ir pardawė naujokams. Indijonai, budami silpnoko apgimimo, greitai mirė prie sunkios, jiems antkrantos tarnystos. Weikiai naujokai patėmyjo, kad drutas Aprikos negrus gali darbą atidirbti už 4 indijonus, ir dėlto dėl kasyniu ir plantaciju jie ėmė geidauti darbininku isz Aprikos. 1503 m. portugalai pirmą sykį parwežė negrus isz Aprikos i West-Indiją, o 1511 m. Ferdinandas, Szpanijos karalus, parweždiuo ju daug didesni skaitlu, ir no to laiko prasidėjo ana bjauri ir nežuoniszka prekystė žmonymis, kuriu užsiemė daugimas europiszku tautu:

Meksika likosi po waldžia Szpanijos iki 1810 m.; kada prancuzai susipeszė su Szpanija, Meksika pakolė pamiszimę ir, nors ji buwo wėl atgriebta, wienok isz naujo 1820 m. kilo maisztas. Po tam Meksikoje žmonės wisokiu spalwu sawę wadino cėsoriams. 1862 m. Meksika wedė wainę su Anglija, Prancuzija ir Szpanija; sądora weikiai iwyko su Szpanija ir Anglija, bet Prancuzija norėjo ten ant sosto pasodinti arkiereki Austrijos Maksimilijoną, wienyk wisa szalis nokuomet to nepripažino, ir kad jis 1867 m. tapė pergaldėtas ir sugautas, ji suszauđė tengymis prezidentas Juares. Sziaudien Meksika yra republike.

APIE KALNIUKUS LIETUWOJE.

Tas raszlas tapė skaljytas wienam musu weniawcziu susirinkime.

(Tęsa.) Prie treczio kalnelu meciaus priguli wis tokie, kurie senowėje buwo kariszkais widuriais, centrais, ir wadinasi pilkaliniais. Retai dabar kur žmoniū aweni- besiekia stabmeldystės ir kryzioku lauku, kada krawinomi karėmis turėjo sawę ginti no praguszties, o sawo žiamę no wokiszkas wergystės, bet tankiausiai dedu wisus senowėje atsitikimus i taip wadinamus „Szwedu metus“. Gali nekuriau kalnelu kiltis teisingai yra priskaitoma szwe lams arba ju metams, bet man rodosi, kad tankiausiai taip tikosi, jog szwedai, isigriaudami i musu krasztą atrado jau kalniuku, gatawus ir naudojosi anais reikalui paszokus. Kaip žinoma ir isz žmoniū pasaku, szwedai, eidami gilyu i krasztą, pa kelui palikdawo ant kalniuku sawo kareiwu dalis su armotomis, idant waldyti aplinkinius žmonis ir sulaukyti anuo drowėje. Bet isz to negalima dar spėti, ar ir tuos kalniuku, jie pat s butu supylę. Tolaus tinkasi, kaip mės paskiaus pamatysime, ir tokie pilkaliniai, kuriu pasakos aiszkliai nurodo ant naujesniu la ku ir primena wardus gerai žinomu istorijoje žmogysziu, bet ir tokiam atwėjyje auoms negalima žodis i žodi tikėti. Taipjau galima palyginti latwiszkus 'burpils' ir 'pils' su musu pilkalniu ir pylu. Kaip burpils ženklina tiktai senowės ipacziai latwiszkas twirtynes, o pils naujesnes wokiszkas, nors ir sugriuwusias, taip pat ir musu pilkalinis ženklina gali buti tiktai ipacziai stabmeldiszkas, o pils naujesnes krikščioniszkas. Antrapus pacios pasakos tą klausimę iszriszli.

Traku pawiete wazuojant isz Walkininku Rudnikuosa, szalikelėje arti Zygmantiszkiu galima matyti gražu apskritu kalneli, lygu puszelėms, apie kuri aplinkiniai žmonės szitai kaip pasakoja: Zygmantas karalus kitąkart, traukdamas kas-žin kur su karumene, sustojęs czionai pasiilsėti ir pietu walgyti. Susirinkusios praszalietinės szlakeionkos [bajo-

raitės) ir paszokusios jam po pietu; už tai karalus anoms dlowanojės raistą (bałą, pelkę), kur ir dabar dar tebesiszienaują bajorai, paeinantieji no anu bajoraicziu. Dowanodamas karalus pasakęs lenkiszkai: oto macie roistu kawall no kuriu žodziu ir dabar tą raistą wadinę: Mociaraistas. Kareiwai tuomi tarpu, matydami Zygmantą tądien taip linksmu ir dosnu, sutarę ir supylę kalniuką toje wietoje, kur jis pietus walgęs, suneszdami žames kepuresė. Tas-gi k. lnas ir po sziai dienai wadinasi Zygmanto Kalnas.

Sziek-tiek tolygię pasaką sakoma ir apie pilkalni netolį no Kupiszkės, Wilkmergės pawiete. Ir ji buk kas-žin kokie kare wiai supylę suneszdami kepurėmis. Bet kadagi wargiai galima tikėti, kad 50 sieksniu ilgą ir kokius du ar daugiau sieksniu augsztą plotą galima supilti sunesztant tiktai kepurėmis, už tatau žmonės žino dar ir kitoniszką pasaką: buk kitąkart ant to pilkalinio ir ant kalno prieszprysziais per upę gywenę du Milžioniu (milžinu); jie buwę tokie dideli, kad galėdawę sėdėdami ant kalnu, czestawoti kits kitą tabaku ar pasidalinti kirwiu per upę. Paskui to pilkalinio milžiniu mirus, jo lawoną palaidoję ten pat, kur gywenės... Szitokia dwejopa pasaka apie wieną pilkalni gal duoti priezasti abejoti, kad ir aną Zygmanto kalną nesupylę kepurėmis. Pasaką apie jo kilti ir pawardę gali buti tosutwėrė paskesniame laike tokie žmonės, kurie atminė karalu, jo pasielgimę ir geradarystę. Kaip ten ir nebutu, klausimas apie pilkalniu kilti turi buti atidėtas ant wėlesnio laiko, kada daugiaus bus medegos tam dalykui prirengtos. O asz dabar ganėsiuosi czia tik tuomi, kad paduosiu dar ziniukes apie nekurius, rodosi dar nekur ligiszziol nežinowus pilkalnius.

Anoje pat Walkininku apigardėje mės randame dar tris tokius: Pirmasis guli tarp sodziu Kruminio ir Szlaito. Žmonės swaidžia, kad wienas artojas eidamas lauko arti, paėmęs su sawimi drauge sawo mažą suneli. Tėwui beariant, szis nubėgęs ant artimo pilkalinio gylelu pasirinkti ir radęs tenai prie dideles atwožtos skrynios besėdžiant ar wyriszki ar moteriszkę, katra szis pasiszaukusi prie sawęs ir inpylus i atlankus (skraitą) auksinu piningu isz tos skrynios. Waikas nusineszęs pas tewą ir parodęs tuos pinigus. Tada ir tėwas jauczius palikins, atėjęs prie tos skrynios, bet jau ta moteriszkę ar wyriszkis nebenorėjęs duoti; už tatau jis kieszęs kirwakoczium, kad skrynina neužiwožtu. Bet antwožas užkrisdamas, nudanžęs kirwakoti pusiau, o pati skrynina nuėjusi žiamės skrodžiais. Isz to pilkalinio žmonės iszkasa daug geležiniu daigtu, kaip tai rudies sučstus senowės kardu rankturus ir k. k. Antras pilkalinis guli taip pat apigardėje arti Darguziu kaimo tarp upiu Raudonkos ir Merkio [Merecziaus], bet apie szie nėko žmonės nėko nežino. Tiktai kas-žin koks medszargis, sako, iszkasęs daug geležiniu palukiu.

Prie pat Walkininku mėstelo arti Gelužos upelo yra kalniukas, wadinamas „kaniniai“; jis guli dabar už walscziaus moksluwės lauko pusėn. Žmonės, imdami isz to kalniuko jaurą (graužą, žwyrą), randą po žiamiu senowės murus, lipintus isz plytu ir akmeniu. Už tatau ir pasakoja, kad tenai esanti užkeikta karalunaitė ir kartais apsilankanti ant szwieta. Tiktai ligiszziol jos dar pėks nematęs. O akmeniu ir plytu esą tiek daug žiamėse, kad keli ukininkai saw tworas isz ju pasidirbę.

Priminsiu dar pagalop apie wieną pilkalni Bakszėnu lauke netoli no Salamėszcio, Panewėzio pawiete, apie kuri žmonės taipjau rodosi nėko nemena, jei bent kad kartais ten buk wadinasi, ir apie pilkalni pas Gružius [ne p. Pūzynos, bet tie, kuriuos Żakewyczius kitąkart waldė] netolį no Waszku, Panewėzio paw., isz kurio randauninkas kitą

kartą iszkasęs dang geležiniu daigtu.

(Labai akyvas pilkalis randasi prie Rajunu akalicos' gulintis tarp upės Muszos ir upelo Totosos, Paswalo para pijoje, Panewėžio paw., tik tegul ji kas isztiria. Rėd.)

T. b.

LIETUWA. No. 5 Głos'o patilpo rasztas isz Lietuvos, rasztytas kokio ten 'Žmogus'o'; tas 'Žmogus' matyti turi koki paslėptą negėli, netinkanti dēmokratiszksam laikraszcziu, kokiu yra Głos; jis sako: 'negalu itikėti i tai, kad kaip kur pirmwedystė ponu butu neatbutinai reikalinga dėl pu isekanczio augimo žmoniu (mislyk: ukininku); bet kaibant apie Lietuvą, jįjė stacziai juos užaugino". Žodžiu sakant, 'Žmogus' troksza intekmės dvaro dėl lietuwiu, t. y. itekmes ponu lenku, ant ukininku lietuwiu. Bet kaip ir kokuose daigtuose gali iszsireikszti ta it-kmė, atsako pats 'Žmogus'. „Ukininkai dailai lenktyu eina su ponais bajorais ukėje, ir už tai kam bajoras besmailinis ginklą sawo prieszininko?... Žinau asz pats kelis paweikslus, kur bajoras suteikė tyezionus neteisingas žinias ukininkui, ta' yra apjuokė, arba džiangėsi isz nepasisekimo ukininko". Matome, jog kaip danguje, taip ir ant žiamės, kaip kitur, taip ir pas mus: ponai traukia sawo pusėn, ukininkai-gi turi traukti wėl sawan, jau toks budas amžiaus musu; medegiszkas ir polytikiszkas gywenimas wisur perskiria amžinai turtingą no wargdienio, iszaugsztintą per skaistumą kraujo ir nužiamintą per wergystę. Ukininkas kaip Lietuvos taip ir kitu žiamiu jieszko atimtuju per 'apjuoką' ir musztynes prowu sawo praboczniu; bet jis to jieszko kelais, iszskintais ekonomistu ir socijalistu, kuriu dar nepažysta tiesiai, bet jau numano, nės pats gywenimas, pati praktika nematomai paszuibžda i ausi. Ponai-gi tebeina kelais sawu wuju praboczniu kurie daug iszgėrę kraujo ir prakaito warg dienio paliko testamentuose sawo waikumus nuosawinę bibliją. Stebetinas daigtas, korespondentas Głos'o turi tą numanyti ir numano, bet wis gi jieszko dėl ukininku 'pirm wedystos' no ponu; pats sako, jog Lietuvos ukininkai to nereikalauja, nės jie dailai lenktyu eina su ponais, wienok reikia jam pirmwedystos ir gana. Tada kur wieta tai pirm wedystei? bene apskretusiuose, smailuose ezebatuose? bene praloszime kortomis wisu žiamiu sawo, iszskynime miszku ir po tam wisam laizyme caro slankszciu praszant pawal pos? 'Žmogus' Głos'o dar tolaus eina prirodyme, jog pirm wedystė su wisu iszsyldo isz ranku bajoru, nės, aiszku yra jog paweikslai neskudrumo bajoru pakirto nuomonėje musu ukininko paskutini itikėjimę i bajorę ir iszmokė lietuwius eiti nuosawiniu taku"... Tiesa, seniai jau betwian tą suprato ir tą daro, nės no 1861 m. pajautė, kokiais tėwais buwo ju ponai, kurie žmones skaitė taip kaip jauzciu jungus ir kaip su jauzciu jungois apsieidawo. Sziądien jau nebe tie laikai, jau ir lietuwiams priėjo laikas pasijuokti isz sawo 'tėwu' ponu. Ir juokiasi jie, pagal 'Žmogaus' priwestę giesmelę: Bajor, bajorėli, Tu neturi nėko; Asz už tawęs netekėsiu, Tu nežinai nėko!

Negana to, kad bajorus iszpeikia, bėt jau ir sawę pa- drasina ir puikina dainoje: Aszai prastas muzikėlis Ariu, procewoju Ir nebijau sawo pono, O nei jo urėdo ir tt.

Jei taip, tai wis-gi kokios pirmwedystės Głos laukia no lenku bajoru gywenime lietuwiu?.. 'Žmogus' to nepasako, bet aiszku ir be to: laukia intelektualiszkos, dwasiszkos ir doriszkos pirmwedystės. Na, ir czion reikia pripažinti teisybę gilę žodžiams dainos: „tu nežinai nėko". Musu bajorai kuo ne wisi ar iszwartvi ar patys iszėję isz pirmuju klasu gimnaziju, o paskui tik pilwę saw užauklėję, wa taw musu

ponas! Bet numanau, jog szio Głos'ui nepakaks: jis reikalauja no ponu itekmės turi buti lenkiszkos. Nedrasiai tai daleidžiu, wienok duodasi isz raszto 'Žmogaus' tai numa nyti. Jei taip, tai Głos neausiturėjo ant iszrinktos saw wietos, wietos grynai dēmokratiszkos, pripažystancios kiekwienam jo wisę, lyg tik neužgina tas pripažinimas pruwu swetimo.

BEWARDIS.

MOTYNAI.

Pagal Kl. Junoszą.

O motyn! kada tawo waikas walgyt szaukia, Paduok jam jnodos duonos, wandens isz szaltinio, Anksti tepripranta prie wargo kas'hennio, Tegul, paskui ji kęsdams, kaktos nesuraukiu!

Kad waiks tawo su kitais isz kaimelo žuosto, Prie jaunutėlu draugu mokyk pririszimo, Mokykie ji darbsztumo, meilės, sutikimo, Ir weski i mokslinyezių, kur gaus dwasei maisto!

O kada waikas tawo ateis i twirtumą, Mokyk, tegul dėl sawęs sunku darbą taiko Ir, eidams paskui žagrę, teturi linksnumą!

O idant trusas tawo turėtu swarbumą, Dėk sėklą szirdin sunaus tuo isz jauno laiko, Nės tik motynai acziu už gerumą waiko!

W. KAPSAS.

Petrapilėje palicija neseniai nutilusi antratwejaus pradėjo studentus kankinti: kuone kas nakti apjieszko ir iszkratineja studentu gywenimus jieszkodama kokiu raizgu dėl wirszaniu Rusijos.

Isz Lietuvos jau nebe deszimitimis, bet szimtais bėga berninkai i Ameriką. Pabugoje 1887 m. jau rekrutai žiamaicziau paduoti, bet paleisti bent ant kiek dienu dėl pasi- matymo su giminaicziais bėgo už rubeziaus. Emigracija užėmė wisą Lietuvą. Ukininkai pradėję kelauti Mogylew, Wytesbos ir Smolensko rėdybosna nustejo, nės ten patiko uokius pat pri-pandimus, kurie gyweniuą daro neiszken- cziamu. Daugumas isz ten pagryžo atgal ir pristėjo prie kitu už bernus.

Walsczionims gubernatorius aplinkraszcziau uždrandė skustiesi ant kuningu ir popu.

Rublis jau taip nupuclė, kad tolaus, kaip sako piningi- ninkai, pulti nebegali, jo kursas atėjo ant 48 kapeiku! Mi- nystras pininginiu rekalu Wysznegrackij siulo iszwelstę dabartykszczius piningus ant metoliniu ir iszduoti palug užrubežiuo kurso, t. y. ažuot 1 rublo tik 50 kapeiku. Dėl perkratymo szio projekto bus weikiai suszaukta komisija. Wisi namai ir žiamės už-statyti bankuose, o blogiausia ten, kur turisi hypotėka, kaip tai Lenkijoje, liks nebeiszperk- mi, nės wisos sutarmes remiasi ant zodžiu [tik kur hypotė- ka yra]: skolininkas turi užmokėti 1 rubli už rubli palug dabarnykszczios sistėmos; isz to iszeina, kad jei sawastis užstatyta 80 procentu wertumo jos, tai reikia po permuni- mo sistėmos piningu skolininkui užmokėti nebe 80 procentu wertumo, bet 160 procentu wertumo sawasties. Žinoma kas begalės iszsipirkti wiena, o kita: nėra ko ir beiszpirkti, nės sawastis tewerta 100 procentu.

No. 35 'Wil. Wiest.': Petropiles uniwersitėte studentu buwo priesz 1 d. sausio 1886 m. 2880, 1887 m. 2627, o 1888 m. 2053, nės mokestys pakeltos iki 150 r. pagimdė daug priezascziu, dėl kuriu nebepriima daugumo, labiansiai-gi mažina skaitlu iszwarymai isz uniwersitėto už maisztu- sako szimet iszwarę arti 300!

BEWARDIS.

SIBERIJA. Wisur raszto: maskolu reikia i Aziję ir i Aziję iszwyti; mės-gi sibiriokai jau 25 metai mislyjame kaip no maskolus atskilti: Siberija turi buti republikė. Czion pilna maskolu, lietuwiu, lenku, wokiecziu ir kitu tautu,

tautos epaudžiamos Maskolijoje mus pakėlė ant kojų. Lietuvis Cibulskas rupinosi apie uždėjimą universiteto Tomške ir padėjo 800,000 rublu. Jau 1868 m. norėjome pertraukti per visą Siberiją gelžkeli su pagalba kapitolu iš Suviennotu Valstijų; bet maskolus tą darbą sutramdė ir mės likome be gelžkelo, dangelis sibirio buvo Omske sudyti, k. a. Szczapowas ir kiti.

A. N. SUW. WALSTIJOS. Clevelande O. gyvena i 100 lietuvisku giminiu, kurios priguli prie wokiszkos parapijos, o ne lenkiskos. I traugystę s. Jurgio priguli i 40 sąnariu. Lietuviai ezion nėra tolynžengniai, nors protizkai stovi augšezciaus už vietinius lenkus, i polytikos reikalus wisai nesikisza, ir budami darbininkis nėko nežino apie darbininku organizaciją; mažai kuris skaito laikraszezcius. Jiems wienok re kia tikgero wadowo, ir jie tuojau imtu kariauti dėl geresnio surėdymo draugijos. („Głos Wolny“)

Užmokėjo už L. Bašą: J. Baltrusaitis \$ 1, Mielaukas 0.50, W-os lietuviai \$ 29.

Nenžmokėjusitės rėdystė praszo atsisteisti, idant ji be trukdymu galėtu pildyti sawo pareigas.

Idant apsaugoti iszeiwis isz Rusijos ir Austrijos no sugražinimo kuipo bėdžiu i uostas, isz kuriu iszp aukė, Wokietijos wyresnybė isakė, kad iszeiwiiai, perėję per Rusijos ir Austrijos ruozėiu i Prusiją, butu kratami, ir tie, kurie neturės gana pinigų, turi būti gražinami atgal. Köln. Zeitung raszo: „Dėl apgawimo kratytoju nekuri agentu Amerikos duoda iszeiwiams netikrus czekius ant Anglizkai Wokiszko Banko Hamburge, liepdami juos parodyti ant rubežiaus, o paskui sudraskyti. Wyresninkas Szlezijos nurode ant tokios apgawystės ir isakė gražinti atgal per rubežiu iszeiwis turincius tik tokius czekius, o neturincius priskirtos sumos pinigų. Bet pagal perstatyma Łaiwinės Kompanijos, kurios agentu yra MAX SCHMIDT, wisai iszeiwiiai perkanti laiwakortes no jo isz Hamburgo ar Szetyno i New York, pagal nutarimą Wokiszku Departamentu Walstijos, Naminiu reikalu ir Prekystės, gali pereiti per rubežiu be tolesnio perjeszkojimo ir be apsirodymo, ar jie turi istatyta sumą pinigų ar ne. Iszeiwiiai už tai apsisie be jokio klapato pirkdami laiwakortes pas

MAX SCHMIDT, geru žinomą Łaiwinia Kompanija agentą. Adre as: SCHMIDT'S STORE, SHENANDOAH PA.

NEW YORK. Wardan bažnyczios lietu winiuku s. Jurgio po globa draugystės s. Traicės. 23 d. wasario 1888 m. užpirkome žiamę ant budawojimo murinės bažnyczios, nesibaidydami didelo kaszo, nors wiskas kasztuos no \$ 5000 iki \$ 75000. Už 2 lotu pripuola \$ 5000. lotas po 50 pėdu ploczio, o 100 pėdu igio; numeriai lotu 18 ir 20 ant North 10th St. ir Bedford Ave, Brooklyn E. D. Norime, kad ta szwiesi žwaigždė ant wisos Amerikas dėl musu lietuwiniku szwiestu ir mus wardą pakeltu. Mės lietuwiai Naujorko, Brooklyno ir aplinkui nšidėjome mokesti po \$ 10 no žėdnos wyryszkos žmogystos per metus iszmokėti, tai mažiausia suma, o daug tokiu brolu randasi. ka nori padėti po \$ 100 ir po \$ 300 ant bažnyczios. Turime gerą ir drutą komitetą, kuris toki sutarimą padarė: bus didelės kningos padarytos isz grynos lininės popėros su naujasidabriniais apdarais; ta kni ga bus bobincizuje iki pabaigai szwieto ir bus rasztas paliktas, kad paduotu kuningas kuningui, brolis broliui, sesuo seserei ir gudodu palikimą geru lietuwiu. Ant wirszaus kningu bus paraszyta: Žwaigždė lietuwiu ant wisos Amerikos, ir žėdnos žmogystos bus wardas padėtas tose kningose, kiek dawė ant bažnyczios, ir wiekas, ir taip eis isz eilės ir maldos atsilainkinės už isteigtojus ant wisados ir žėdną mėnesi bus gazetose apgarsinta, kiek kas dowanojo. Kas sius dowanas, tegul tai doro ant tokio adreso: First National Bank of the City of Brooklyn, Lithuanian People of St. George Church, founded by the Society of Holy Trinity. Brolai, szita banku mums daro palengwinimą ji primis pinigūs dėl bažnyczios, isz kur kas atimus, mės wisai pinigų laukose nelaikyšime ir tik czekiais mokėšime už wisokius reikalus; dėlto jokio pasiklydimo nebūs. Mieli brolai ir seseriai! meldžiame wardan s. Traicės draugystės ir s. Jurgio bažnyczios neužmirszkite szitą szwiesią žwaigždę, kad ji szwiestu dėl musu geru kataliku, gelbėkite brolai ir seseriai, idant užsirustinusi ta žwaigždė leutztemtu ir neatimtu džiangsma no musu. Komitetas isz dewyniu.

PS. Siųsdami pinigūs i banką pagal wirszuje padėtą antrasz, apznaimykite apie tai drage tai žmogystai: Winccas Džiankauskas, No. 16 Rivington St. New York City.

Didelis nupuolimas prekės ant musu taworu! Szwak-sas no 1 iki 5 c. baksas; saguczia 5 c. tuzinas; geras dziegorėlis ant metu patikrintas \$5; geros wilkonės pancziukos 10 c.; moteriu rankskopetės no 1 iki 5 c.; Anglakasėju dinkerės ir bonkos 10 c.; Moteriszki ir wyryszki czewerykai \$ 1-1.50; gražios moteriszkos auksinės spilkos \$ 0.50-1.00; auksiniai rankowiu guzikai 50 c.; baksas draczuku prie guzikėlu 1-3 c.; balti marszkiniai 25-50 c.; petneszos 5-25 c.; wyryszkos skrybėlės 25 c. iki 1.50, pirsztinės 25 - 100; paodukai 10-75 c.; blekiniai bludai 10-25 c.; lango užlaidys suszniuuru 10*25 c.; spyneles 10 c.; jutryna prie duriu 25 c.; anglakasėju pielyczios 15 c.; britwos 25 c. \$1; pustas 25 c.; kudikiu czewerykai 35 c.; Jersey boselai \$1, raudoni wiloniniai marszkiniai 50 c.; darbiniai marszkiniai 35 c.; darbinės jekes geresnės 50 c.; kubilas 75 c.; skalbimo katilus 75 c.; 3 bonkutės atramento 10 c.; kizzeninė kuingute 5 c.; salterinis muilas 5 c. brusas; szepetukai 10 c.; dailos kningutes 5 c.; geri mežginiai 1-5 c. už mastą; kaspinu mastas 3-5 c.; lininės staltiesės 16 centu mastas; wystės 25-50 c.; moter. pancziakos 5-10 c. poru; geresnės kazzyros 10 c., zapukincyzia 5 c.; armonikucziai 10 c.; lencugėlai 50 c. ir augšezciaus; skustos 5 c.; szilkinės skopetutės 50 c.; budinantis dziegorius 135; arbatiniu puodas 75 c; 'set' peilu ir szakueziu 50 c. ir augšezciaus; geresnis skerstpėlis 10 c. peilis meisteriu 50 c.; rudinio plieno kirwukas 50 c.; kirwis 75 c.; geras pjuktas 25 c.; anglakasėju lampos 5 c.; wisokio didumo lampu stiklai 5 c.; moteriszki kaluieriai 5-10 c.; 25 kopertai ir 24 arkužai geresnės popėros po 5 c. tuzinas drapaniniu adatu 1 c.; muilo brusas 1 c. Pirkinius nu-suncziamie i wisas dalis szwieto, jei kas atsiunczia piningus.

NOVELTY STORE, SHENANDOAH PA.

Kromas perkraustytas į kitą wietą ant Main St

ŽIUREKITE! REGĖKITE!

MUSU DIDELI BAIGIAMA JAU ISZPARDAWIMA

PUIKLAUSIU DRAPANU

DEL WYRU IR WAIKU

už mažesnę prekę ne kaip kasztuoja padarymas!

NEPRALEISKITE PROGOS, KUR GALITE

uzczedyti 50 centu ant dorelo

Paminkite wietą!

M. ROHRHEIMER,

DRAPANU IR SKRYBELU KUPCZIS,

No. 11 N Main St. Shenandoah Pa

W. A. ENGEL, Perdetinis.

Joseph S. Whitehouse

ADWOKATAS

RAISO NAMUOSE, E. Centre St. Shenandoah.

Dr. Adolph Himowicz,

213 N. High Street,
ADYNOS PRIEMIMO LIGONIŲ:
8 iki 9.30 prieš pietus.
5.30 iki 8 vakare. BALTIMORE, MD.

JOKUBO MATULO

KRAUTUWĖ WYNO, LIKIERIU, CIGARU.

Taip-gi atų parduodu kegėmis.
Geriausias arėtkas gausi gallonais ir kwortomis
NORTH MAIN STREET, SHENANDOAH PA

O'NEILL BROS.

parduoda naminius daigtus, ir tai pigiausiai wisame wals-
cziuje. Taip-gi turime sėkrowę skrynuoziu ir karstu (gra-
bu), kuriuos mės pigiaus padarome ir ant iszmokesczio
duodame. Namuose Shanks O'NEILL BROS.
MAIN STREET SHENANDOAH PA.

MOTIEJUS MARCINKEWYCZIA

ant JARDIN st., artymais Coal st.

Laikau szauciszka dirbtuwe ir siuwu ant orderio czebatus
ir czewerykus kaip del didelų taip ir del wauku; priimu
nesziotą apawę del sutoyimo. Pigiaus darau ne kaip wisi
Szenandorio szaucziai. Ateikite pas mane, brolai lietuwi-
ninkai, o dziaugsitosi ilgai dewardami mano daryta ap-
awala.

PAWASARIOP!

DIDELĖ KRAUTUWĖ PAWASARINIŲ DRA-
PANU, SZILKU ir graziu prancuziszku kartu-
nu ir materiju naujausiose spatwose, su pagrazi-
nimais, sziaudinems grincziu iszkłodems ir kle-
jonkėmis. Didziausias pasirinkimas Mastiniu ir
Pagrazinimo taworu, koku tik norint, ant wisos
anglakasyklinės apigardos.

P. J. Monaghan,

28 S. Main St. SHENANDOAH PA.

LUDWIKAS LUTZ,

SKWAJERIS,

ant kampo Cherry ir Jardin St. Shenandoryje.

Wisokias prowas asz greitai ir teisingai
sudyju; lietuwininkai, szian eikite pas mane!

DOYDAS FAUST,

No. 120 South JARDIN ST., Shenandoah Pa
ra wyrausias ir seniausias agentas cel nupirkimo no ug-
nies ir del apsergejimo gywasczio; reprezentawoja geria-
usias ir didziausias kompanijas. Lietuwininkai norėdami
apsisergėti no gywasczio ir no ugnies ateikite pas mane,
ir to jus nepasigailėsite.

CH. T. RICE,

22 East Centre St. SHENANDOAH Pa.

Mano kromo lankytojai patys žino, kad asz atiduodu ge-
riausią ir pigiausią darbą Szenandoryje. Parduodu law-
kortes ant geriausiu kompaniju akrotu; pini.gys nusini-
cziu pigiausiai ir tikrausiai, ir piningai greiciaus i paskir-
tą wiotą nueina ne kad per kitus siuncziami.

L. GOLDIN,

parduodu gerus aptaisus su liemenimis, su skwernais ir
palaidinius aptaisus. Liemuo gerai pritinka. Kelinės yra
in galus platesnės. Geriausias aptaisas parsiduoda už 15
dorėm, ką wertas yra \$ 20. Turu geriausias skr. lodes su
placziais dugnais. Marszkiniai del wyrų, drapanos del
wauku, skraistės geriausias wisame meste; pokukliniu
raikszczini labai pigus. Ateikite, pirškite, o linksmus ir
sweiki ilgai mano drapanas dėwėsite. L. GOLDIN.
11 SOUTH MAIN ST. SHENANDOAH Pa.

KRAUCZISZKAS KROMAS

JONO MIEŁDAŻIO.

Daran uniformas ir kitokias drapanas wisokiom madom,
prekia (ezienia) yra nuderiamą; drapanos ant orderio
Drangyszczin drapanas galima ganti wisokios mados. Wisu
aptaisas yra padaromas geriausiai.

6 E. CENTRE ST. SHENANDOAH Pa.

Dr. J. W. McCauley

DAKTARAS & CHIRURGAS,

ant EAST OAK ST., SHENANDOAH Pa
arti Operos Namu; buwėsis d-ro Shadle office

Thomas Slattery,

CZEBATU IR CZEWERYKU KROMAS
PIGIAUSIAS MIESTE

Turiu naujo taworo ant \$ 5000 wertybės ir pa-
duodu už tiek, kiek jis kasztuoja pabrūke.

Del sulopymo priimu pagal reikata.

Namuose Beddels Brick, skersai paczto

W. CENTRE STREET SHENANDOAH PA